

Photo: Marcello Di Francesco

 DAN[®]
DIVERS ALERT NETWORK EUROPE

NOODPLANNING

Als dingen verkeerd lopen

DOOR FRANCOIS BURMAN

Noodplanning

Als dingen verkeerd lopen

DOOR FRANCOIS BURMAN

Inhoudsopgave

Het EAP	2
Waarom we een EAP nodig hebben	3
De kernelementen van een effectief NAP	4
Op welk punt de meest waarschijnlijke noodgevallen zich kunnen voordoen	6
Omgaan met een EAP	6
Vorbereiden van een EAP	7
Rollen en verantwoordelijkheden	10
Noodgevallen drills: oefening baart kunst	10
Wees voorbereid op noodgevallen	11

Nood Actie Plannen (NAP's) zijn essentiële instrumenten voor duikprofessionals en /bedrijven. Een duikongeval is altijd mogelijk en we moeten een plan achter de hand hebben om de gevolgen ervan zo klein mogelijk te houden. Maar weinigen begrijpen wat er nodig is om een echt effectief NAP te identificeren, op te stellen, te beoordelen en te kwalificeren. Dit document geeft een handleiding voor dit proces.

Er bestaan veel meer situaties waarvoor plannen nodig zijn dan je je wellicht realiseert. Er zijn goede plannen en niet-zo-goede plannen; maar de belangrijkste overweging is of een plan wel echt zal werken en of je het in een echt noodgeval zult kunnen uitvoeren. Dit moet niet vergeten worden, zelfs als er een vastgestelde en vaak herhaalde drill bestaat. Een echt noodgeval beangstigt hulpverleners heel vaak dermate dat ze alles vergeten wat ze hebben geleerd.

In deze gids kijken we naar wat er bedoeld wordt met de term “noodplanning”, waarom we die nodig hebben en wat de essentiële onderdelen ervan zijn. We geven ook een opsomming van mogelijke noodsituaties. Bovendien bespreken we hoe je een NAP opstelt, wie er verantwoordelijk is voor het opstellen en implementeren van het NAP en hoe we er zeker van kunnen zijn dat ze ook in een noodsituatie blijven werken.

Emergency Action Plan

Explanation

An Emergency Action Plan (EAP) is a prerequisite for participation in the Partners program. The following information will help you understand and provide guidance on how to create an effective EAP for your dive

**Een echt noodgeval
beangstigt hulpverleners
heel vaak dermate dat
ze alles vergeten wat ze
hebben geleerd.**

Het EAP

Kort gezegd is een NAP een van tevoren vastgestelde handelwijze bedoeld om een mogelijke noodgeval of schadelijke situatie die mensen, eigendommen of het bedrijf in gevaar kan brengen of kan bezeren zo gering mogelijk te houden, net al de mogelijkheid van de duikprofessional om veilig te functioneren. Het moet veel aspecten omvatten, zoals de te nemen acties tot bescherming van iedereen die erbij betrokken is, hun uitrustingen en hun bezittingen; de vaardigheid tot het beoordelen van de ernst van de situatie en het ondernemen van stappen om de situatie te verbeteren..

Waarom we een EAP nodig hebben

Dit gaat verder dan “Wat moet ik doen?”, we moeten inzien waarom er een plan nodig is. Er zijn vijf primaire redenen voor een NAP, zoals hieronder aangegeven.

1.

We willen, staf, klanten en het publiek in de nabijheid beschermen tegen verwondingen en de mogelijkheid hebben om goed te reageren en te assisteren.

2.

De noodzaak onze materialen en faciliteiten te beschermen, van onze duikuitrusting tot boten en voertuigen en zelfs het duikcentrum zelf.

3.

We willen blootstelling voorkomen aan het risico van aansprakelijkheidstelling en mogelijk daaraan gepaarde acties, niet slechts betreffende schadevergoedingen maar ook strafrechtelijke acties.

4.

We moeten de impact op het milieu in ogenschouw nemen – of het nu gaat om de duikstek, duikzaak zelf, de lokale gemeenschap of de lange termijn impact op het milieu.

5.

Ook belangrijk: we willen onze klanten behouden, ons bedrijf en onze bron van inkomsten.

De kernelementen van een effectief NAP

Zorgen dat er een effectief plan ligt, vereist meer dan een meer gedetailleerde assessment en inzicht in wat er nodig zou kunnen zijn.

1. De kwetsbaarheid assessment

We moeten weten waar de gevaren liggen en vervolgens moeten we begrijpen welke reëel zijn en welke slechts hypothetisch. Er bestaat een eenvoudige techniek om te beslissen welke belangrijk zijn en tevens in te schatten hoe belangrijk ze zijn. De basisstappen voor deze techniek volgen hier.

- | Zodra we het gevaar hebben onderkend, bedenken we hoe waarschijnlijk het is dat deze situatie zich voordoet; dat is de “waarschijnlijkheid”.
- | We overwegen hoe vaak we aan dit gevaar worden blootgesteld; dit is de “frequentie van blootstelling”
- | We bedenken wat het waarschijnlijke gevolg is van een ongeval (“Hoe ernstig zijn de gevolgen?”)

Als er een situatie bestaat waarvan er een grote kans bestaat dat hij zich voordoet, en er bovendien een mogelijkheid tot frequente blootstelling bestaat en een grote impact op de duiker, het bedrijf of het milieu kan hebben, wordt het als een risico beschouwd. Aan de andere kant als een situatie onwaarschijnlijk is, niet vaak voorkomt en slecht geringe of geen negatieve gevolgen heeft, bestaat er geen weinig tot geen risico.

De volgende stappen moeten leiden tot het vaststellen of we dit risico kunnen voorkomen, in de hand kunnen houden of verkleinen en wat we moeten doen om dit te bereiken; als laatste moeten we vaststellen wie en wat we nodig hebben om met een noodsituatie om te kunnen gaan. Deze vereisten omvatten staf, materiaal, procedures en assistentie van buiten.

2. Gevarenidentificatie

De lijst hieronder geeft de belangrijkste gebieden waar gevaren gevonden kunnen worden.

- | De omgeving (boven en onder water): vuur, sociale instabiliteit, zeeleven en afgelegenheid
- | Duikrisico's: verwondingen, DCO, vermiste duikers, verdrinking en gasvergiftiging
- | Werkplaats gerelateerde risico's: elektrocutie, zonnebrand en zonnesteek, stress, barsten van flessen en andere containers, en blootstelling aan chemicaliën
- | Ademgassen: vervuiling, verkeerd gebruikt gas en compressorgevaren
- | Materiaal: boten die op zee kapot kunnen gaan, omslaan of schipbreuk lijden en voertuigen die bij een ongeluk betrokken raken of gekaapt worden

Natuurlijk zijn sommige van deze zaken specifiek voor een bepaald gebied. Maar de beste duikstekken zijn meestal gesitueerd in gebieden die afgelegen of minder ontwikkeld zijn en kunnen zich zelfs in onstabiele landen bevinden.

Het verkrijgen van hulp is daarom niet altijd zo gemakkelijke al een snel telefoontje of een handige helikopter.

3. Snelle reacties

We moeten in een noodgeval direct snel kunnen reageren en we kunnen dus geen tijd verspillen om na te denken.

- | De situatie verbeteren: blussen, beheersen, in de hand houden en juist reageren (zoals in het geval van dreigend gedrag)
- | Communiceer de situatie om snel assistentie te verkrijgen: dit kan zijn met de thuisbasis aan de wal, anderen in de nabijheid of met noodhulpdiensten
- | Hulp verlenen aan de gewonden. Haal ze weg uit de gevarenszone, verleen eerstehulp en stabiliseer ze en maak ze klaar voor noodevacuatie of voor professionele hulp
- | Reddingsmaterialen moeten bij de hand en functioneel zijn; eerstehulp, brand onder controle houden, communicatie en bergingsmaterialen
- | Volg het plan: Reageer op de juiste wijze en denk niet al te lang na over je handelingen.

Volg het plan: Reageer op de juiste wijze en denk niet al te lang na over je handelingen.

4. Andere elementen die er deel van uitmaken

Aan welke andere zaken moet je denken?

- | Standaard werkwijzen: Indien gevolgd zullen veel van de noodgevallen er door voorkomen worden. Ze zijn preventief en zorgen voor een snelle waarschuwing en vermindering van aansprakelijkheid
- | Checklists: Zij bieden gestructureerde reacties, verminderen de noodzakelijkheid om na te denken, zorgen voor consistentie qua ondernomen acties en zijn behulpzaam bij het opleiden van de stad
- | Documenten voor verslaglegging: ze bieden uitstekende leermomenten en kunnen de aansprakelijkheid verminderen door het vastleggen van de feitelijke gebeurtenissen
- | Training: Dit is de hoeksteen van preventie, paraatheid en competentie
- | Oefen, oefen, oefen. Alleen door realistische en regelmatige drills zul je in staat zijn om juist, snel en zonder paniek te reageren

Deze zaken zullen ervoor zorgen dat je jezelf en je bedrijf beter kunt verdedigen als er vraagtekens bij gezet worden tijdens beschuldigingen, onderzoeken of zelfs bij rechtszaken.

Op welk punt de meest waarschijnlijke noodgevallen zich kunnen voordoen

De mogelijke risicogebieden variëren van centra tot werkgebieden, dus is er een zorgvuldige analyse nodig om vast te stellen wat de feitelijke onderwerpen zijn. Dit is een gedeeltelijke lijst om te helpen bij het vaststellen van de zorggebieden.

- | Het duikcentrum + brand + explosies van hogedrukflessen of containers met gevaarlijke vloeistoffen+ contact met chemicaliën of andere gevaarlijke materialen; verwondingen door elektrocutie; en zelfs een treffen met agressieve mensen of sociale onrust
- | Het zwembad en opleidingsplekken; blootstelling aan gevaarlijke substanties (zoals chloor), medische noodgevallen (waaronder reeds bestaande gezondheidsproblemen); verwondingen (uitglijden, duiken, vallen of het tillen van zware voorwerpen); of verdrinking
- | De duik: duikverwondingen en andere fysieke verwondingen (door scheepsschroeven, ladders, uitglijden, zware voorwerpen); gevaarlijk zeeleven; vermiste duikers; verdrinking; en medische noodgevallen door reeds bestaande problemen. Vergeet daarbij niet de gevaren van het in en uit het water gaan bij gebruik van rotsachtige oevers of moeilijk toegankelijke grotten of poelen.
- | Vervoermiddelen (boten en voertuigen); verloren gegane of kapotte boten; brand in het voertuig of boot; slecht weer; omslaan; ongevallen bij de te water lating; verkeersongelukken; en zelfs kaping van een boot of voertuig
- | Andere gebieden van zorg: Deze gevaren kunnen onduidelijk of onwaarschijnlijk lijken, maar neem altijd de locatie en de omliggende condities in ogenschouw
 - Een vermiste, ontvoerde of gewonde gast
 - Onacceptabel of agressief gedrag van een gast of een stafflid
 - Plotselinge verslechtering van de gezondheid of een medisch noodgeval niet gerelateerd aan het duiken of daarmee samengaande activiteiten
 - Criminele activiteit of arrestatie, overlijden of moord waar een gast of stafflid bij betrokken is
 - Toegang tot en betrouwbaarheid van lokale hulp-, medische en juridische diensten

Omgaan met een EAP

Dus nu we het erover eens zijn dat er een NAP nodig is, hoe pakken we het aan om een realistisch, praktisch en effectief plan op te stellen? Hoe zorgen we ervoor dat het optimaal is betreffende het in de hand houden en afhandelen van een incident, ongeval of gebeurtenis met mogelijke vervelende consequenties? Hoe pakken we echte zorgen aan in plaats van eindeloze, theoretische gevaren?

Dit is precies waar vaak haast, een absoluut minimaal gehoor geven aan specifieke vereisten, onervarenheid of onrealistische verwachtingen tot een NAP leiden die ineffectief of zelfs onbruikbaar is.

Om dit punt te onderstrepen denk hier eens aan: Hoe vaak gaan luchtvaartmedewerkers over hun drills? Heb je wel eens de bemanning van een cruiseschip hun reddingsbootdrills zien oefenen tussen twee cruises in? Of om het anders te stellen: zou je bereid zijn om brandweerlieden of ambulancepersoneel te accepteren die slechts vertrouwen op de ad hoc ervaringen die ze hebben opgedaan tijdens de noodsituaties waarbij ze ons te hulp schoten?

De waarheid is dat weinig professionals zich volledig toegerust voelen voor dat wat nodig qua identificeren, samenstellen, herzien en vervolgens verifiëren van een effectief NAP. Dus dit is het manco dat we willen voorkomen: hoe "krijg je het goed"? We kijken naar hoe wie er verantwoordelijk zijn (en waar ze verantwoordelijk voor zijn) en de "lakmoesproef" is het vaststellen of het NAP zal werken.

Vorbereiden van een EAP

Hoewel iedere noodsituatie tot op zekere hoogte anders zal zijn, kunnen de essentiële variabelen typerend toegeschreven worden aan twee factoren. Dit zijn de geografische regio (afgelegenheid, lokale gebruiken, wetten en regelgeving) en het lokale gebied (beschikbaarheid en kwaliteit van de hulpdiensten; toegankelijkheid; communicatiesystemen; en zaken betreffende veiligheid en securiteit).

Op basis van deze kernvariabelen moeten er acht essentiële elementen in alle NAP's opgenomen worden.

Focussen op de belangrijke risico's, die risico's die oorzaak zijn van verwondingen, sterfgevallen of een groot verlies van eigendom.

1. Gevarenidentificatie

Gevaren zijn afhankelijk van de locatie, de omgeving, activiteit en proces. Ieder aspect van het duikbedrijf moet beoordeeld worden. De volgende analyse dient als richtlijn voor welke gevaren men kan verwachten.

Bij het identificeren van een gevaar moet je het soort schade dat het kan veroorzaken in overweging nemen, typisch onderverdeeld in drie groepen: verwondingen, ziektes en verlies (dit omvat eigendommen, materiaal en het bedrijf zelf).

De gevaren zelf kunnen dan onderverdeeld worden in groepen betreffende hun aard, zoals hieronder aangegeven.

- [Fysiek: lawaai, temperatuur, blootstelling aan de zon, druk, elektriciteit, zware lasten
- [Chemisch: gasverontreiniging, verstikkende middelen, prikkelende middelen, giftige substanties
- [Biologisch: macro (knaagdieren, maden) en micro (bacteriën, virussen, schimmels)
- [Ergonomisch: ventilatie, uitputting, verstuikingen, verwondingen van de ledematen- Psycho-sociaal: stress, burn-out, geweld, fysiek en middelen misbruik
- [Mechanisch: machines, uitglijden, gasflessen, zware voorwerpen. Gevaren kunnen ook onderverdeeld worden naar verschillende plekken van een duikbedrijf. Voor details, ga naar DAN-SA's blog artikel over HIRA en download de gratis HIRA gids op [http:// www.dansa.org/blog/2016/08/04/hazard-identification-risk-assessment](http://www.dansa.org/blog/2016/08/04/hazard-identification-risk-assessment).

2. Van belang: hoe groot het risico is

Natuurlijk willen we focussen op de belangrijke risico's, die risico's die de grootste impact op de zaak hebben en typisch die risico's die oorzaak zijn van verwondingen, sterfgevallen of een groot verlies van eigendom. De wijze van kwantificeren van het risico wordt in detail gegeven onder het kopje "De kwetsbaarheidsassessment". Ieder bedrijf kan dit op een andere manier doen, maar als het consequent gedaan wordt, is het nettoresultaat een lijst, op volgorde van prioriteit, die van toepassing is op het bedrijf. De lijst moet ware, reële noodsituaties omvatten waar directe en duidelijk overwogen handelingen bij komen kijken.

3. Aard van het noodgeval

Hier moeten we vaststellen waar het noodgeval mee te maken kan hebben, zoals brand, explosie, verwonding, agressie of vermiste personen. Een lijst met voorbeelden van deze mogelijke gevaren is al eerder opgenomen onder het kopje, "Op welk punt de meest waarschijnlijke noodgevallen zich kunnen voordoen".

4. Nodige reacties op noodgevallen

Deze zijn situatie afhankelijk, maar hieronder volgen een paar voorbeelden.

- | Opsporen en redden: vermiste duikers en vermiste personen
- | Omgaan met verwondingen: stabilisatie, reanimatie en medische behandeling
- | Omgaan met brand: blussen van de brand en evacuatie
- | Snelle communicatie: snelle reageren om snel hulp te krijgen
- | Herstel: herstel van en schoonmaak na het noodgeval
- | Reactie op agressie: juist reageren op dreigend of agressief gedrag

5. Beschikbare assistentie

Er moet zorgvuldig gekeken worden naar alle mogelijke bronnen die aangeboden kunnen worden tijdens een noodgeval. Dit zijn onder andere evacuatiediensten (ambulance, vliegtuig, voertuig of boot), opsporing en redding (privé zeereddingsdienst, kustwacht of marine), medische diensten (arts, paramedici of beschikbaarheid van de alarmcentrale); en veiligheidsdiensten (wetshandhavers en privé beveiligers).

6. Materiaal nodig voor het afhandelen van een noodgeval

Het juiste materiaal is nodig om met het overgrote deel van de situaties om te kunnen gaan. Je hebt wellicht brandblusapparatuur nodig; communicatiemiddelen; medische materialen en voorraden; en bergingsmaterialen (brandcards en hijsmaterialen).

7. Opleiding en paraatheid

Om te zorgen voor een zowel passende als snelle reactie bij een noodgeval zijn er een paar belangrijke stappen die genomen kunnen worden. Ten eerste: geef iedere taak aan de juiste persoon die niet in paniek raakt en het hoofd koel houdt. Gebruik duidelijke en korte checklists (die niet meer dan vijf of zes directe handelingen bevatten). Geef training per NAP over hoe te reageren en over het snel inzetten van noodmaterialen.

8. Competentie en zelfvertrouwen

- | **Bespreking:** Alle NAP's moeten besproken worden door het team dat te maken kan krijgen met het verbeteren en onder controle houden van de situatie. Plannen moeten rekening houden met de mogelijkheden van de staf, met realistische materialen en hulpbronnen.
- | **Verifiëren:** EAPs moeten uitgevoerd worden met aandacht voor alle details, mogelijke complicaties en tekortkomingen om te zorgen dat ze voldoen aan het gestelde doel. Denk aan obstructies, kapot materiaal, niet beschikbaar zijn, onbereikbare gebieden en niet werkende communicatie. Er moeten altijd alternatieve plannen zijn voor wanneer het primaire plan niet langer effectief is.
- | **Competentie:** Training in het gebruik van hulpbronnen en materiaal, oefeningen en regelmatig te houden geplande en ongeplande drills zorgen dat het hulpteam precies weet wat te doen.
- | **Zelfvertrouwen:** het hele team van uitvoerende stafleden moet vertrouwen hebben in hun vaardigheid tot het onder controle houden van wat er ook maar op hun pad komt als ze het volgende hebben: een bewezen, effectief plan; en competentie collega's die snel, effectief en zonder verwarring of paniek kunnen reageren, in de wetenschap dat alle te voorziene noodgevallen effectief bestreden kunnen worden.

**Er moeten altijd
alternatieve plannen
zijn voor wanneer het
primaire plan niet
langer effectief is.**

Vervolgens zijn er een paar extra overwegingen om voor ogen te houden. Zorg er als eerste voor dat jouw NAP op geen enkele manier een "kopie en plak" plan is; ieder duikcentrum, duikbedrijf, locatie en aanvullende staf zijn anders dan de rest. Zorg er als tweede voor dat jouw NAP realistisch is: schat in wat er gedaan kan worden, wat er in feite al gemakkelijk beschikbaar is en wat de vaardigheden en kwalificaties van je stafleden zijn. Verzamel tenslotte alle relevante contactinformatie, zoals contactnummers van hulpdiensten en DAN.

Rollen en verantwoordelijkheden

Deze kunnen in vijf levels onderverdeeld worden, afhankelijk van de grootte en complexiteit van het bedrijf.

- | Leiderschap: Als ze een set effectieve procedures en een competente staf wil hebben, moet het management door haar voorbeeld daadkracht en leiderschap laten zien, met toewijding en vastberadenheid. Het zijn tenslotte deze procedures die ervoor zullen zorgen dat het bedrijf van de meeste noodgevallen kan herstellen
- | Samensteller: Een ervaren iemand of consultant moet aangewezen worden de procedures op schrift te stellen. Het management moet dat vervolgens bestuderen en aanpassen
- | Uitvoerder: Een stafflid moet geloofwaardigheid, autoriteit en aandacht voor detail moet de taak krijgen van het uitvoeren. Vaak is dat het heikele punt; niemand wil de tijd vrijmaken om procedures in de praktijk te brengen
- | Trainer: dit vraagt om iemand met onderwijsvaardigheden en de eigenschap om de aandacht vast te houden
- | Staf: Het is belangrijk dat de staf deze procedures serieus neemt en hun rol daarin accepteert. Erkenning en aanmoediging van het management zal een grote rol spelen in het geïnteresseerd en betrokken houden van de stafleden. Het management heeft de belangrijke taak ervoor te zorgen dat NAP drills zowel regelmatig als met aandacht uitgevoerd worden.

Het is belangrijk dat de staf deze procedures serieus neemt en hun rol daarin accepteert.

Noodgevallen drills: oefening baart kunst

Kortom, een NAP is slechts zo goed als de oefening die het krijgt. Alleen oefenen zorgt ervoor dat de vaardigheden en reacties effectief blijven. Regelmatige drills helpen je om vast te stellen of je plan effectief is; flexibel (waar nodig rekening houdend met problemen en alternatieven); realistisch (volgens de mogelijkheden van de staf en de hulpbronnen); en betrouwbaar (stafleden hebben vertrouwen gekregen in het plan en weten dat het werkt in een echte, stressvolle situatie).

Deze aspecten kunnen bereikt worden tijdens het samenstellen, implementeren en door regelmatige oefeningen. NAP drills moeten regelmatig gehouden worden en zo nu en dan zonder waarschuwing vooraf. Het inzetten van uitvoeringsstress (iemand voor het blok zetten), tijd bijhouden, observeren en nabespreken zullen helpen het niveau van zelfvertrouwen van staf en hulpdiensten te vergroten. Het is ook beter om tijdens de drills een goede uitvoering te belonen en te erkennen dan

om een slechte uitvoering te bestraffen. Zorg ervoor dat de stafleden de drills iedere keer serieus uitvoeren. Onderhoud een gestructureerd systeem van herhalingen en oefenen en maak een verslag van alle uitgevoerde drills.

Debriefing na EAP drills is net zo belangrijk als na een echt noodgeval. Het is een belangrijke plicht om stafleden niet aan hun gedachten over te laten of ze te laten stranden met een gevoel van te kort schieten, schuld, schaamte of twijfel aan zichzelf. Dat is ook een voorspeller voor toekomstig falen en is bovendien een risicofactor betreffende negatieve, psychologische gevolgen en post traumatische stress. Wanneer ze op een constructieve wijze gebruikt worden, versterken NAP drills het bestand zijn tegen stress van mensen, teamsprit, loyaliteit van de staf, een gevoel van vertrouwen waar het bedrijf dagelijks zijn voordeel mee doet en zorgen ook voor interesse van iedereen voor die zeldzame en onverwachte crisistijden waarvoor de NAP's origineel voor bedoeld waren.

Wees voorbereid op noodgevallen

Het is zeker duidelijk dat we inzicht nodig hebben en in staat moeten zijn om in gevaarlijke situaties prioriteiten te stellen. Door een paar van eventuele problemen te belichten, hopen we dat het duikbedrijf of de zpp'er duikprofessional een duidelijker beeld krijgt van het belang van deze vaak gebruikte term: het NAP. Er zullen altijd risico's blijven. Maar meer kennis, inzicht en paraatheid blijven onze beste manier om de kans op een noodgeval te verkleinen en de gevolgen van die waar we mee te maken krijgen onder controle te houden. Het implementeren van effectieve NAP's is weer een volgende stap in het aantonen van paraatheid en op die manier verkleinen van de extra last van aansprakelijkheid na een noodgeval.

